

לקוטי תורה • פרשת מטות • מאמר 4

ושמע אביה את נדרה

”ושמע אביה את נדרה”

הסייגים והחומרות של חכמים מבטאים את אהבתו הגדולה של ה', ואדם שמדקדק עם עצמו מעבר למה שהדין מחייב ממשיך אליו אהבה זו ממקור שלמעלה מכל העולמות. ”אביה”, המפר את הנדר, הוא אהבה גדולה זו — חכמה עילאה: נדר, כמו כל ריסון, רק מכניע את הרע, ואילו אהבת האב משחררת את כבלי הנשמה והופכת את החושך עצמו לאור.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/4

הנקודה

הסייגים והחומרות של חכמים מבטאים את אהבתו הגדולה של ה', ואדם שמדקדק עם עצמו מעבר למה שהדין מחייב ממשיך אליו אהבה זו ממקור שלמעלה מכל העולמות. "אביה", המפר את הנדר, הוא אהבה גדולה זו — חכמה עילאה: נדר, כמו כל ריסון, רק מכניע את הרע, ואילו אהבת האב משחררת את כבלי הנשמה והופכת את החושך עצמו לאור.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר פותח בדין שאב יכול להפר את נדרה של בתו, ושואל תחילה מדוע התלמוד מלא כל כך בחומרות שחכמים הוסיפו על התורה שבכתב, ומדוע כנסת ישראל מוצאת "דברי סופרים" מתוקים יותר מסודות התורה. כל הסייגים הללו נובעים מאהבתו הגדולה של ה', כשם שאב אוהב מדקדק במיוחד עם בנו וכשם ששומרים בקפידה רבה על פנינה יקרה. בזמן שבית המקדש עמד על מכוננו הספיקו דיני התורה, שכן אהבת ה' הייתה קבועה בלב כל אדם; כאשר נחלשו הלככות וגברו תאוות הגוף, אפשר לעורר את האהבה רק באמצעות הדקדוקים של דברי סופרים, הן בסור מרע והן בעין טובה, בלב טוב ובחבר טוב של מסכת אבות. כשאדם מדקדק עם עצמו, הוא ממשיך "ישא הוי' פניו" — אהבה שלמעלה מהשתלשלות, המרוממת אפילו את נפש הבהמית. "אביה" היא אהבה גדולה זו, חכמה עילאה, המבטלת את כבלי הנשמה. בינה, כמו הנדר עצמו, יכולה רק להכניע את סטרא אחרא; הפיכת החושך לאור באה מחכמה, לאחר שהריסון קדם לה.

מבנה

1	מדוע סייגי חכמים יותר מסודות התורה	11	הדקדוקים של דברי סופרים נובעים מאהבתו הגדולה של ה', כמו הקפדת אב על בנו והזהירות בפנינה יקרה; מאז חורבן בית המקדש הם נחוצים כדי לעורר אהבה, הן בסור מרע והן בעשיית טוב.
2	"ישא הוי' פניו"	11	המדקדק עם עצמו מעבר למה שמחייבת התורה שבכתב ממשיך אהבה גדולה שלמעלה מהשתלשלות, המתגלית באדם ומרוממת אפילו את נפש הבהמית; רעיא מהימנא ממקם את "ישא" למעלה מרמ"ח מצוות.
3	האב המפר את הנדר	11	"אביה" הוא האהבה הגדולה המבטלת את הכבלים האוסרים את הנשמה; בינה, כמו הנדר, רק מכניעה את סטרא אחרא, ואילו חכמה עילאה הופכת את החושך לאור.
4	תחילה ריסון, ואחר כך הפיכה	21	ההכנעה שמחולל הנדר קודמת, ורק אחר כך מתגלה "אביה"; "ראשי המטות" ו"זה הדבר" הם האהבה הגדולה שכלב ומדרגתו של משה, שבאמצעותה הנדרים מותרים.

דקדוקי סופרים דקדוקי סופרים

החומרות, הסייגים והגדרים שקבעו חכמים סביב התורה שבכתב; המאמר מסביר שהם מבטאים את אהבתו הגדולה של ה', ושהם הדרך לעורר אהבה בדורות המאוחרים.

אהבה רבה אהבה רבה

אהבה שלמעלה ממידה ולמעלה מהשתלשלות; במאמר היא "אביה", חכמה עילאה, שממנה נמשכים סייגי חכמים ושמבטלת את ככלי הנשמה.

"ישא הוי' פניו" ישא ה' פניו

תגובת ה' לכך שישראל מדקדקים עם עצמם מעבר למה שהדין מחייב: אהבה שלמעלה מהשתלשלות, הנמשכת "אליך", לתוך האדם עצמו.

אתכפיא אתכפיא

החזקת הסטרא אחרא תחת שליטה בלי לשנות אותה; היא באה מבינה ודעת, ונדרים, שהם "סייג לפרישות", שייכים לסוג זה.

אתהפכא אתהפכא חשוכא לנהורא

הפיכת החושך עצמו לאור; היא אינה יכולה לבוא מבינה, שממנה מתעוררים דינים, אלא רק מחכמה עילאה ומהביטול שלמעלה מהשגה.

רעותא דליבא רעותא דליבא

הכמיהה העמוקה של הלב לה', המזוהה בסוף המאמר עם אהבה רבה ועם "ראשי המטות".

קטע 1 • 11

מדוע סייגי חכמים מתוקים יותר מסודות התורה

קטע 2 • 11

”ישא הוי פניו”

קטע 3 • 11

האב המפר את הנדר

1 ושמע אביה¹ את נדרה.² להבין ענין דקדוקי סופרים שאנו רואים כמעט שכל התלמוד מלא מהלכות וחומרוי [וחומרות] שהחמירו חז”ל [חכמינו זכרונם לברכה] והוסיפו כמה גדרים וסייגים לתורה שבכתב.

”ואביה שומע את נדרה”. כדי להבין את ענין דקדוקי סופרים, שהרי אנו רואים שכמעט כל התלמוד מלא בהלכות ובחומרות שבהן החמירו חז”ל והוסיפו לתורה שבכתב גדרים וסייגים רבים.

המאמר פותח בכמדבר ל, ה, מדיני נדרים: כאשר נערה בבית אביה נודרת, אביה יכול להפר את נדרה ביום שבו הוא שומע אותו. לפני שהוא עובר לפסוק, אדמו”ר הזקן שואל על תקנות חז”ל: מדוע התלמוד מלא כל כך בחומרות, בגדרים ובסייגים שהוסיפו חכמים לתורה שבכתב.

והענין מובן כמ”ש רז”ל [רבתינו זכרונם לברכה] ע”פ כי טובים דודיך מיין³ אמרה כנסיי [כנסת ישראל] ערבים עלי דברי סופרים⁴ יותר מיינה של תורה.^{5,6}

הענין מובן על פי דברי חז”ל על הפסוק ”כי טובים דודיך מיין”: כנסת ישראל אומרת, ”ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה”.

הוא משיב באמצעות פירושם של חז”ל לשיר השירים א, ב, ”כי טובים דודיך מיין”: כנסת ישראל אומרת שדברי סופרים — דברי חכמים ותקנותיהם — ערבים לה יותר מ”יין” התורה.

פיי יינה של תורה הוא פנימית התורה וסודותיה כמשארוז”ל [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] נכנס יין יצא סוד⁷ ד”ס ערבים על כנסיי [כנסת ישראל] יותר מסודות התורה

כלומר, ”יינה של תורה” הוא פנימיות התורה וסודותיה, כפי שאמרו חז”ל: ”נכנס יין, יצא סוד”. דברי סופרים ערבים לכנסת ישראל יותר מסודות התורה,

”יינה של תורה” הוא פנימיות התורה וסודותיה, שכן בתלמוד נאמר: ”נכנס יין, יצא סוד” (בעברית, ל”יין” ול”סוד” אותו ערך מספרי — שבעים). הדבר מחדד את השאלה: גברי חז”ל, שנראים כחלק החיצוני ביותר של התורה, יקרים לכנסת ישראל יותר מסודותיה.

כי כל הגדרים והחומרות שבדברי רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] ודרכי מוסר שבאגדות ופרקי אבות כולם נמשכים מבחינת אהבה רבה כמ"ש אהבתי אתכם אמר⁸ ה' (ועמ"ש ע"פ כי אהבך⁹ ה' אלקיך בדי"ה לא אבה),¹⁰

מפני שכל הגדרים והחומרות שבדברי חז"ל, וכן דרכי המוסר שבאגדות ובפרקי אבות, נמשכים כולם מבחינת אהבה רבה, ככתוב: "אהבתי אתכם, אמר ה'" (ועיינו כמה שנכתב על הפסוק "כי אהבך ה' אלקיך" במאמר המתחיל "לא אבה"),

הטעם הוא שכל גדר וחומרה של חז"ל, וכל ההדרכה המוסרית שבאגדה ובפרקי אבות, נובעים מ"אהבה רבה" — האהבה שה' מכריז עליה במילים "אהבתי אתכם" (מלאכי א, ב). ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "לא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם" בלקוטי תורה, כי תצא, העוסק באהבה המתבטאת במילים "כי אהבך ה' אלקיך".

כמו למשל אדם מחמת אהבתו על בנו מדקדק עמו יותר להוסיף עליו שמירה מעולה בסייגים וגדרים בכל האפשרי בע"כ [בעל כרחך] שיהיה מנוקה מכל וכל

כמו, למשל, אדם שמחמת אהבתו לבנו מדקדק עמו יותר, ומוסיף לשמור עליו שמירה מעולה באמצעות סייגים וגדרים ככל האפשר, בעל כורחו, כדי שיהיה נקי מכל וכל,

משל: אב שאוהב את בנו מדקדק עמו יותר מאשר עם אחרים ומקיף אותו בגדרים נוספים, אפילו בניגוד לרצונו של הבן, כדי שישאר נקי לחלוטין מעבירה. עצם ההקפדה היא ביטוי לאהבתו.

וכן חפץ מאד שימצא חן ושכל¹¹ ביתר שאת. וכמו למשל מרגליות מה שהיא יקרה ביותר שומרה ביותר שמירה מעולה כלי בתוך כלי.

וכך גם הוא חפץ מאוד שהבן ימצא חן ושכל במידה יתרה. וכמו, למשל, במרגליות: ככל שהמרגלית יקרה יותר, כך שומרים עליה יותר, בשמירה מעולה, כלי בתוך כלי.

אותה אהבה גורמת לאב לרצות שכנו יצטיין עוד יותר במציאת חן ובשכל, כלשון משלי ג, ד. משל נוסף מבטא את אותו רעיון: ככל שהמרגלית יקרה יותר, כך שומרים עליה ביתר קפידה, בכלי בתוך כלי.

כך מחמת גודל אהבתו ית' אלינו מחמיר ומדקדק עלינו בדקדוקי סופרים שהן המה דברי תורתו הנמשכות

כך גם, מחמת גודל אהבתו יתברך אלינו, הוא מחמיר ומדקדק עמנו בדקדוקי סופרים, שהם עצמם דברי תורתו הנמשכים

בהחלת המשלים: דווקא מחמת אהבתו הגדולה לישראל ה' מדקדק עמנו בדקדוקי סופרים. אין אלה תוספות שמחוץ לתורה, אלא דברי תורתו עצמם.

מאה"ר [מאהבה רבה] בסייגים וגדרים לזכותינו לטוב לנו שנהיה נקיים לפניו ית' (עמ"ש מזה ע"פ שחורה אני¹² ונאווה¹³ ועיין ברכות ר"פ שמות גבי ואוהבו שחרו מוסר).^{14, 15}

מאהבה רבה, בסייגים ובגדרים, כדי לזכות אותנו ולהיטיב עמנו, שנהיה נקיים לפניו יתברך (עיינו במה שנכתב על הפסוק "שחורה אני ונאווה", וראו גם במדרש רבה, ריש פרשת שמות, על "ואוהבו שחרו מוסר").

הם נמשכים מאהבה רבה, והגדרים נועדו לזכות אותנו ולהיטיב עמנו, כדי שנהיה נקיים לפניו. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "שחורה אני ונאווה" (לקוטי תורה, שיר השירים) ולתחילת שמות רבה, המצטט את משלי יג, כד, "ואוהבו שחרו מוסר", כדי ללמד שמי שנמנע מליישר את בנו מביא אותו לידי סטייה מן הדרך.

והנה בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש]¹⁶ היה קיים היה סגי בדאורייתא כי היתה נאמנה את ה' רוחנו ולא משכנו

והנה, בזמן שבית המקדש היה קיים, די היה בדיני התורה שבכתב, שכן רוחנו הייתה נאמנה לה' ולא נמשכנו

כעת מסביר אדמו"ר הזקן מדוע כיום יש צורך גדול כל כך בדקדוקי סופרים. בזמן שבית המקדש היה קיים, דיני התורה עצמה הספיקו, משום שרוחם של ישראל הייתה נאמנה לה', וכוח האהבה שלהם לא נמשך לתאוות גשמיות.

חבלי עבותות אהבתנו לתאוות גשמיות והיה בנקל להיות אהבת ה' קבועה בלב כל איש להיות בהתלהבות לעבודת ה' ותורתו גם מבלי שנתעורר מזה אהבה רבה

בחבלי עבותות אהבתנו לתאוות גשמיות; והיה קל לכך שאהבת ה' תהיה קבועה בלבו של כל אדם, ושהוא יהיה בלהט בעבודת ה' ובתורתו, גם בלי לעורר מכך אהבה רבה.

באותה תקופה אהבת ה' נקבעה בקלות בלבו של כל אדם, והאנשים היו בלהט בעבודתו ובתורתו, בלי להזדקק לאהבה רבה נוספת, שדקדוקי הסופרים מעוררים.

אך דור אחר דור כי נתמעטו הלבבות השלימות בעבודת ה' באהבה עזה ברשפי אש¹⁷ ונכוונו באש זרה באהבות ותאוות גופניות וכ"כ [וכן כתב] גברו עלינו עד אשר

אך דור אחר דור, הלבבות השלמים בעבודת ה', באהבה עזה וברשפי אש, התמעטו; ונכוונו באש זרה, באהבות ובתאוות גופניות, והן גברו עלינו עד כדי כך ש

במהלך הדורות התמעטו הלבבות השלמים באהבה בוערת לה' — "רשפי אש" (שיר השירים ח, ו). תחת זאת, אנשים נכוו ב"אש זרה", באהבה ובתאוות לדברים גופניים, עד שאלה גברו עליהם.

לא נוכל לעבוד ה' באהבה בלתי שנתעורר מזה אהבה רבה ע"י דקדוקי סופרים וחומריהם בכל פרטיהם
הן בבחינת סור מרע בכל החומרות שבגמרא ופוסקים והן

איננו יכולים לעבוד את ה' באהבה, אלא אם כן נעורר מכך אהבה רבה, באמצעות דקדוקי סופרים וחומרותיהם על
כל פרטיהן: הן בבחינת "סור מרע" — בכל החומרות שבגמרא ובפוסקים — והן

כיום אדם יכול לעבוד את ה' באהבה רק אם תחילה מתעוררת בו אהבה רבה, והדבר נעשה באמצעות דקדוקי סופרים על כל פרטיהם. הם
פועלים בשני כיוונים, על פי "סור מרע ועשה טוב": החומרות שבגמרא ובפוסקים שייכות ל"סור מרע".

בבחינת ועשה טוב בדברי מוסר שבאגדות ומילי דאבות עין טובה^{18,19} שיראה את חברו בטוב עין
ורעת רעהו אל יחשוב בלבו²⁰ וכן לב טוב וחבר טוב כו'.

בבחינת "ועשה טוב" — בדברי המוסר שבאגדות ובמילי דאבות: "עין טובה", שיראה אדם את חברו בעין טובה;
"ורעת רעהו אל יחשוב בלבו"; וכן "לב טוב" ו"חבר טוב" וכו'.

דברי המוסר שבאגדה ובפרקי אבות שייכים ל"עשה טוב". בפרקי אבות ב, ט נמנים "עין טובה", "חבר טוב" ו"לב טוב" בין הדרכים הישרות
שאדם צריך לדבוק בהן, ובזכריה ח, יז יש אזהרה שלא לחשוב בלב על רעה לחברו.

(ועמ"ש בדי"ה כה תברכו²¹ את בניי [בני ישראל]²² כפי איך לא אשא פנים לישראל כו' והם מדקדקים על
עצמן עד כזית²³ כו'.

(ועיין גם במה שכתוב במאמר המתחיל "כה תברכו את בני ישראל", בביאור "איך לא אשא פנים לישראל... והם
מדקדקים על עצמן עד כזית...").

כאן מתחילה הערת אגב ארוכה, המפנה למאמר "כה תברכו את בני ישראל" (לקוטי תורה, נשא). המאמר דן בדברי הגמרא (ברכות כ ע"ב),
שבהם שואלים המלאכים כיצד ה' נושא פנים לישראל, והוא משיב שהם מדקדקים עם עצמם לברך ברכת המזון אפילו לאחר אכילת כזית,
אף שהתורה מחייבת זאת לאחר אכילה לשובע.

נמצא שע"י שכנס"י [שכנסת ישראל] מדקדקים על עצמן להחמיר ע"ע ביותר ממ"ש בתשב"כ [בתורה שבכתב]
מזה נמשך בחי' ישא ה' פניו שהוא בחינת אהבה רבה שלמעלה מההשתלשלות כו'

נמצא, שעל ידי שכנסת ישראל מדקדקת עם עצמה ומחמירה על עצמה יותר ממה שכתוב בתורה שבכתב, נמשכת
מכך בחינת "ישא הוי' פניו", שהיא בחינת אהבה רבה שלמעלה מההשתלשלות וכו',

המסקנה היא שכיוון שישראל מחמירים עם עצמם יותר ממה שהתורה שבכתב מחייבת, ה' משיב להם ב"ישא הוי' פניו" (במדבר ו, כו) —
אהבה רבה שמקורה למעלה מכל סדר העולמות. חריגה מעבר למידת הדין מעוררת אהבה שלמעלה ממידה.

ונמשך בחי' זו אליך ממש להיות גילוי אה"ר [אהבה רבה] זו גם באדם וכמ"ש גי' בד"ה שחורה אני ונאווה הנ"ל שע"י תתעלה הנפש הבהמית גי' כו' ע"ש. ועמ"ש בפי' מקץ סד"ה כי אתה נרי גבי

ובחינה זו נמשכת ממש אליך, כך שגם באדם תהיה התגלות של אהבה רבה זו. וכפי שמוסבר גם במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה", שהוזכר לעיל, שעל ידי כך גם הנפש הבהמית תתעלה וכו'; עיין שם. ועיין גם כמה שכתוב בפרשת מקץ, בסוף המאמר המתחיל "כי אתה נרי", בעניין

המילים "אליך" מלמדות שאהבה נעלית זו מגיעה בפועל אל האדם ומתגלית בו. המאמר על "שחורה אני ונאווה" מוסיף שעל ידי כך מתעלה גם הנפש הבהמית, ואדמו"ר הזקן מפנה גם לסוף המאמר "כי אתה נרי" שבתורה אור, פרשת מקץ.

והנה בדורות הראשונים כו' אבל דורות האחרונים כו'. וזהו והוי' יגיה חשכי^{24, 25} כו' וע"ש שהוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות וזהו ענין ישא ה' פניו אליך²⁶ והיינו ע"י שמדקדקים על עצמן וכמ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] בפי' פינחס)

"והנה בדורות הראשונים... אבל בדורות האחרונים...". וזהו [פירוש] "והוי' מאיר את חשכי..."; ועיין שם, שזהו מלמעלה מסדר ההשתלשלות. וזהו ענין "ישא ה' פניו אליך", והיינו על ידי שהם מדקדקים עם עצמם; וכמו שכתוב ברע"מ בפרשת פינחס)

הקטע הזה משווה בין הדורות הראשונים לדורות המאוחרים (כאן מובאות רק מילות הפתיחה שלו), וקושר זאת לפסוק "והוי' מאיר את חשכי" (שמואל ב כב, כט) — אור שמקורו למעלה מסדר ההשתלשלות. זוהי "נשיאת הפנים" שהדקדוק עם עצמו מעורר מלמעלה, ולענין זה מובא רע"א מהימנא על פרשת פינחס.

(דרל"ח ע"ב)²⁷ שהוא בחי' ישאהו על אברתו^{28, 29} שהוא למעלה ממה שנמשך ע"י רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברין דמלכא^{30, 31} וע"י [ועיין] בגמ' [בגמרא] במגילה (דף כ"ז ע"ב ודכ"ח ע"א) גבי ובמה הארכת ימים³² כו' יעו"ש [יעו"ש שם].

(דף רל"ח ע"ב), שזו בחינת "ישאהו על אברתו", שהיא למעלה ממה שנמשך על ידי רמ"ח המצוות, שהן רמ"ח איברי המלך. ועיין בגמרא במגילה (דף כ"ז ע"ב ודף כ"ח ע"א), בענין "ובמה הארכת ימים..."; עיין שם.

רע"א מהימנא על פרשת פינחס מפרש את "ישאהו על אברתו" (דברים לב, יא) כ"ישא ה' פניו", וכאן מתבאר שנשיאת הפנים הזאת היא למעלה ממה שנמשך על ידי רמ"ח מצוות עשה, שעליהן נאמר בתיקוני זוהר שהן איברי המלך. בגמרא במגילה מסופר על חכמים שנשאלו כמה זכו לאריכות ימים, והשיבו במעשים שקיבלו על עצמם.

ועמ"ש במ"א בפי' כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו³³ כו'. וזהו שכתוב ושמע אביה את נדרה כו' הניא אביה אותה³⁴ שהאב מפר את הנדר

ועיין כמה שכתוב במקום אחר בפירוש "כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו...". וזהו [פירוש] הכתוב "ושמע אביה את נדרה...", "הניא אביה אותה": האב מפר את הנדר,

בדומה לכך, במקום אחר מתבאר אמרת חז"ל "כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו" (ברכות יג ע"ב). כעת חוזר אדמו"ר הזקן לפסוק: "הניא אביה אותה" (במדבר ל, ו) מראה שהאב הוא שמפר את הנדר.

כי מבח"י אהבה רבה הוא מפר כתרנומו מבטל כל האיסורים והקישורים אשר כנס"י [כנסת ישראל] היא אסורה וקשורה ואין חבוש מתיר עצמו³⁵ כ"א ע"י מדת אהבה רבה בחי' אביה.

מפני שמבחינת אהבה רבה הוא מפר, כפי שהתרגום מתרגם: "מבטל" — את כל האיסורים והקשרים שבהם כנסת ישראל אסורה וקשורה. ו"אין חבוש מתיר עצמו", אלא על ידי מידת אהבה רבה, בחינת "אביה".

האב מסמל אהבה רבה. התרגום מפרש "מפר" כ"מבטל", ואהבה רבה מבטלת את כל הקשרים הכובלים את כנסת ישראל. וכשם שאמר חז"ל (ברכות ה ע"ב) "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים", כך השחרור צריך לבוא מ"אביה" — מידת אהבה רבה.

(וענין האיסורים שהיא אסורה וקשורה בהן י"ל [יש לומר] דהיינו חלישת כח הנפש שאין בכחה לצאת מנרתקה ומאסרה כו')

(ואפשר להסביר שהאיסורים שבהם היא אסורה וקשורה הם חולשת כוחה של הנפש, שאינה מסוגלת לצאת מנרתקה וממאסרה וכו',

הערת הסוגריים מגדירה את הקשרים האלה כחולשה של הנפש עצמה, שאינה מאפשרת לה לפרוץ מן ה"נרתיק" ומן ה"מאסר" הכובלים אותה.

חומריות הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] וכמ"ש במ"א בד"ה בחדש השלישי בפי יתרו ושם נתי' [נתבאר] שע"י התורה נמשך כח ועוז לנפש לבטל קישורים אלו כו' ובמ"א נתבאר דקישורים אלו נקרא סירכות ברע"מ [ברע"א מהימנא] שהנפש מסתבכת בהם ועי"ז אינה יכולה לעלות כו'

חומריות הגוף והנפש הבהמית, וכמו שמבואר במקום אחר במאמר המתחיל "בחודש השלישי" בפרשת יתרו. ושם התבאר שעל ידי התורה נמשכים לנפש כוח ועוז לבטל את הקשרים האלה וכו'. ובמקום אחר התבאר שקשרים אלה נקראים ברע"מ "סירכות", שהנפש מסתבכת בהן, ועל ידי כך אינה יכולה לעלות וכו',

המאמר הוא חומריות הגוף והנפש הבהמית. במאמר "בחודש השלישי" (תורה אור, יתרו) מוסבר שהתורה נותנת לנפש כוח ועוז להתיר את הקשרים האלה. במקום אחר הם נקראים "סירכות" ברע"א מהימנא — הנפש מסתבכת בהן, ולכן אינה יכולה לעלות.

בד"ה פ"י הפסוק מי אל כמוך,³⁶ וי"ל [ויש לומר] שהפרת נדרים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] היינו שע"י התשובה נמשך בחי' הפרת וביטול הקישורים וגילוי האה"ר [האהבה רבה] בנפש כו'. ועוד י"ל [יש לומר] בענין שהאב מפר והוא ע"ד מ"ש בזהר פ' אמור)

במאמר המתחיל "פירוש הפסוק מי אל כמוך". ואפשר לומר שהפרת הנדרים ביום הכיפורים פירושה שעל ידי התשובה נמשכת בחינת ההפרה והביטול של הקשרים, ומתגלית האהבה רבה שבנפש וכו'. ועוד אפשר לומר בענין שהאב מפר, שזה על דרך מה שכתוב בזהר פרשת אמור)

נקודה זו מתבארת במאמר על הפסוק "מי אל כמוך" (מכא ז, יח), העוסק בסליחת ה' על חטא. ההערה מציעה שהפרת הנדרים ביום הכיפורים רומזת לכך: התשובה ממשיכה את ביטול הקשרים האלה ומגלה בנפש אהבה רבה. הסבר נוסף לכך שהאב הוא שמפר מובא מהזוהר על פרשת אמור.

(ד"ק ע"ב) גבי בזמנא דנטלא מבי אבא ולא בזמנא דנטלי מבי אימא,³⁷ כי מבחי' הבינה והדעת נמשך להיות אתכפיא סט"א [סטרא אחרא].

(דף ק' ע"ב), בעניין "בזמנא דנטלא מבי אבא ולא בזמנא דנטלי מבי אימא", מפני שמבחינת הבינה והדעת נמשכת הכנעת הסטרא אחרא (אתכפיא).

הזוהר שם (חלק ג, דף ק' ע"ב) אומר שייחוד כנסת ישראל עם המלך מתרחש כאשר היא מקבלת מבית אבא, האב העליון — חכמה — ולא כאשר היא מקבלת מבית אימא, האם — בינה. בינה ודעת, כוחות ההבנה, יכולות להביא רק לאתכפיא: הסטרא אחרא מרוסנת, אך אינה משתנה.

וזהו ענין הנדרים סייג לפרישות,³⁸ אבל להיות אתהפכא חשוכא ממש לנהורא א"א להיות מבחי' בינה שמינה דינין מתעריין,^{39, 40}

וזהו עניין "נדרים הם סייג לפרישות". אבל להפוך ממש את החושך לאור, אי אפשר שיכוא הדבר מבחינת בינה, שממנה מתעוררים דינים,

ההכנעה הזאת היא מה שהנדר משיג: "נדרים הם סייג לפרישות" (אבות ג, יג), והוא מרסן את האדם מלעשות דבר שמותר מצד הדין. אבל הפיכת החושך עצמו לאור אינה יכולה לבוא מבינה, שכן כפי שאומר הזוהר, ממנה מתעוררים דינים.

אלא מבחי' חכמה עילאה והחכמה תחיה⁴¹ והוא הביטול שלמעלה מהשגה ודעת כו' כמבואר בד"ה ראה אנכי נותן.⁴²

אלא מבחינת חכמה עילאה, "והחכמה תחיה"; וזוהי הביטול שלמעלה מהשגה ודעת וכו', כפי שמבואר בדרוש המתחיל "ראה אנכי נותן".

ההפיכה באה רק מחכמה עילאה, שעליה אומר אדמו"ר הזקן "והחכמה תחיה" (קהלת ז, יב): הביטול שלמעלה מהשגה. לכן האב, חכמה, הוא שמפר את הנדר; העניין מוסבר בדרוש "ראה אנכי נותן" (לקוטי תורה, ראה).

קטע 4 • 21

תחילה ריסון, ואחר כך הפיכה

2 וזהו שהאב מפר ומהפך חשוכא לנהורא ומבחי' זו נמשך ג"כ בחיי ואם היו תהיי [תהיה] לאיש⁴³ הנזכר למעלה וע' בזהר שם.

וזהו [הטעם] שהאב מפר את הנדר והופך את החושך לאור. ומבחינה זו נמשכת גם הבחינה של "ואם היו תהיה לאיש", שהוזכרה לעיל; ועיינו שם בזהר.

המסקנה היא שהאב, כלומר האהבה הגדולה של חכמה עילאה, לא רק מפר את הנדר אלא גם הופך את החושך עצמו לאור. מאותה בחינה נמשכת גם הבחינה של "ואם היו תהיה לאיש" (במדבר ל, ז) — ייחוד כנסת ישראל עם המלך, שהזוהר על אמור, שהובא לעיל, מקשר לזמן שבו היא מקבלת מבית אבא.

אך פי' ושמע אביה את נדרה⁴⁴ היינו שע"י אתכפייא בתחלה שזהו ענין הנדרים מזה נמשך אח"כ גילוי בחי' אביה להיות אתהפכא חשוכא לנהורא.

אך פירוש "ושמע אביה את נדרה" הוא שבתחילה יש אתכפיא, וזהו עניין הנדרים; ומתוך כך נמשכת לאחר מכן התגלות בחינת "אביה", המביאה להפיכת החושך לאור — אתהפכא.

אולם הפסוק מדבר על האב ששומע את הנדר, ולכן הנדר קודם. הנדר הוא אתכפיא — ריסון עצמי של האדם בתחילת הדרך; רק לאחר הכנעה זו מתגלה "אביה" והופך את החושך לאור.

ועיין עוד מענין בחינת אביה⁴⁵ בפרדס שער חמישי פ"ג [פרק ג']. וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ וידבר משה אל ראשי המטות כו' לאמר זה הדבר⁴⁶ כו'

ועינינו עוד בעניין בחינת "אביה" בפרדס, שער חמישי, פרק ג. וזהו גם פירוש הכתוב: "וידבר משה אל ראשי המטות... לאמר: זה הדבר...":

להרחבה בעניין "אביה" מפנה אדמו"ר הזקן לפרדס רימונים של רבי משה קורדובירו, המביא מסורת שמלכות יוצאת מכתר, הספירה העליונה ביותר, ולכן אפשר לומר עליה: "בת אבי היא אך לא בת אמי". לאחר מכן הוא מפרש באותו אופן את הפסוק הפותח את פרשת הנדרים: "וידבר משה אל ראשי המטות... זה הדבר".

שע"י לאמר זה הדבר שמבחינת משה על ידי זה יוכל להתיר הנדר כו' גם ראשי המטות הוא בחי' רעותא דליבא אה"ר [אהבה רבה] וכמבואר למעלה:

שעל ידי "לאמר: זה הדבר", שהוא מבחינת משה, ניתן להתיר את הנדר וכו'. גם "ראשי המטות" הם בחינת רעותא דליבא, אהבה רבה, כפי שנתבאר לעיל.

"זה הדבר" שייך לבחינת משה, ובאמצעותה אפשר להתיר נדר — כאן מדובר בהתרה, להבדיל מהפרת הנדר בידי האב. "ראשי המטות" הם רעותא דליבא, רצון הלב העמוק לה', שהוא אהבה רבה, כפי שנתבאר לעיל.

בעבודה

מאז חורבן בית המקדש, אהבת ה' אינה נקבעת בלב מאליה; היא מתעוררת כשמקבלים על עצמנו את הדקדוקים והחומרות של חכמים, הן בסור מרע והן בעשיית טוב: עין טובה כלפי הזולת, לב טוב וחבר טוב. מי שמדקדק עם עצמו מעבר לשורת הדין ממשיך אליו את אהבתו הגדולה של ה', כך שאפילו נפש הבהמית מתרוממת. והריסון קודם: ההתאפקות, כאשר נדרים הם סייג לפרישות, מכינה את הדרך לאהבה הגדולה ההופכת חושך לאור.

שאלות לשיחה

1. מדוע סייגי חכמים, שנראים כשכבה החיצונית ביותר של התורה, מתוקים לכנסת ישראל יותר מסודות התורה?
2. מה השתנה אחרי חורבן בית המקדש, לפי המאמר, כך שדיני התורה לבדם שוב אינם מספיקים כדי לעורר אהבת ה'?
3. כיצד המדקדק עם עצמו מעבר למה שהדין מחייב ממשיך "ישא הוי' פניו" — אהבה שלמעלה מהשתלשלות?
4. מדוע בינה, והנדר עצמו, יכולים רק להכניע את סטרא אחרא, ואילו הפיכת החושך לאור חייבת לבוא מחכמה עילאה, "אביה"?
5. מדוע הריסון חייב לבוא תחילה, לפני גילוי "אביה" ההופך את החושך לאור?

הערות

פסוקה 1

1 ושמע אבי

ההערה מפנה למאמר המתחיל "את קרבני" שבין מאמריו הקצרים של אדמו"ר הזקן, ולהערה שנדפסה עמו; היא אינה מפרטת מה נמצא שם.

הערת קה"ת

ראה מאמרי אדה"ז-הקצרים ע' צג ד"ה את קרבני, ובהערה שם. קטע מהמאמר עד דף פה, א שו"ה פניו — שלמעלה מההשתלשלות מובא בסה"מ תרל"ד ע' קמב בלי ההגהות מהצ"צ. ובסה"מ תרל"ה כרך א ע' פה. לכללות המאמר ראה סה"מ תרע"ח ע' עז.

2 ושמע אבי את נדרה

"ואביה שמע את נדרה ואת אסרה אשר אסרה על נפשה, והחריש לה אביה; וקמו כל נדריה". המאמר פותח בפסוק זה, ומפרש את "אביה" כאהבתו הגדולה של ה'.

Numbers 30:5 במדבר ל"ה:

וְשָׁמַע אֲבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהִחְרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אֲסָר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:

and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith .she hath bound her soul shall stand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ל, ה.

3 כי טובים דודיך מיין

"ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דודיך מיין". חז"ל דורשים את הפסוק כביטוי להעדפתה של כנסת ישראל את דברי סופרים על פני "יין" התורה.

Song of Songs 1:2 שיר השירים א:ב

יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is .better than wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, ב.

4 ערבים עלי דברי סופרים

הקטע מסביר שדברי סופרים, שנעשו כסייג לתורה, מושרשים, כמו מצוות לא תעשה, בבחינת "סופר" — כחמה, שלמעלה מהתורה שבכתב ("ספר"), ולכן יכלו להינתן בעל פה בלבד ולא להיכתב. ההערה אומרת שהמילה המדויקת "עליי" שבמאמר חז"ל מתבארת שם.

Song of Songs 7:1 שיר השירים ז:א

שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי הַשְּׁוֹלְמִית שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי וְנִחַזְהֶכָּה מִה־תִּחַזּוּ בַשְּׁוֹלְמִית כַּמְחִלַת הַמִּחְנִים:

Return, return, O Shulammitte; Return, return, that we may look upon thee. What will ye see in the Shulammitte? As it .were a dance of two companies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

5 ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה

הגמרא: כנסת ישראל אמרה לפני הקדוש ברוך הוא: "ריבוננו של עולם, דברי חביביך ערבים עלי יותר מיינה של תורה". לשון הגמרא היא "דברי חביביך"; אדמו"ר הזקן מביא את המאמר בנוסח "דברי סופרים".

Avodah Zarah 35a:6 עבודה זרה ל"ה א:ו

הַשֵּׂיאוֹ לְדָבָר אַחֵר וְכוּ'. מֵאֵי "כִּי טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן"? כִּי אֵתָא רַב דִּימִי אָמַר: אֲמַרְהָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם, עֲרִיבִים עָלֶי דְּבָרֶיךָ דְּדִיךְ יוֹתֵר מִיַּיִנָּה שְׁל תוֹרָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

6 ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה

בשם רבי יוחנן: "דברי סופרים חביבים יותר מדברי תורה, שנאמר: כי טובים דודיך מיין". זהו המאמר בנוסח "דברי סופרים", כפי שהוא מובא אצל אדמו"ר הזקן.

Shir HaShirim Rabbah 1:8-9 שיר השירים רבה א:ח-ט

... לְסִסְתִּי בְּרַכְבִּי פְרָעָה, דְּרַשׁ רַבִּי פְּפִיס (איוב כג, יג): וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי לְשִׁיבְנוּ, דִּן חִידֵי לָקַל בְּאֵי עוֹלָם וְאִין לְהָשִׁיב עַל דְּבָרֵי מִי שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא דִּיךְ פְּפִיס שְׁלָא לְהָשִׁיב עַל דְּבָרֵי מִי שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, לְפִי שֶׁהַכֵּל בְּאֶמֶת וְהַכֵּל בְּדִין, שְׂכָן כְּתִיב (ישעיה ו, א): וְאַרְאֶה אֶת ה' יֹשֵׁב עַל כֶּסֶּא רָם וְנֹשֵׂא. אָמַר רַבִּי סִימוֹן כֶּסֶּא שְׁמַפְרִישׁ בֵּין מִיתָה לְחַיִּים, (מלכים א כב, יט): וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִיַּמִּינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ שְׁמָאל לְמַעְלָה, וְהֵלֵא ...

If you do not know, fairest among women, go out in the“ footsteps of the flock, and herd your kids by the tents of the shepherds” (Song of Songs 1:8). “Go out in the footsteps of [be'ikvei] the flock.” Rabbi Eliezer, Rabbi Akiva, and the Rabbis, Rabbi Eliezer says: From the coal-baked loaf that the Israelites took in their hands from Egypt, from which they ate for thirty-one days, as Rabbi Shila said: You know that there were sixty-two meals for the Israelites from this coal- ... baked loaf, [you know] what

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

7 נכנס יין יצא סוד

רבי חייא: "יין" בגימטריה שבעים ו"סוד" בגימטריה שבעים; כשנכנס יין, יצא סוד. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לזהות את "יין התורה" עם סודות התורה.

Eruvin 65a:19-20 עירובין ס"ה א:י"ט-כ'

אָמַר רַבִּי חֵיָא: כָּל הַמְתִּישֵׁב בֵּינֵנוּ — יֵשׁ בּוֹ דַּעַת שְׂבָעִים זָקָנִים. "יֵינ" נִתֵּן בְּשָׂבָעִים אוֹתִיּוֹת, וְ"סוּד" נִתֵּן בְּשָׂבָעִים אוֹתִיּוֹת. נִכְנָס יַיִן — יֵצֵא סוּד. אָמַר רַבִּי חֲנִינִי: לֹא נִבְרָא יַיִן אֶלָּא לְנַחֵם אַבְלִים וּלְשַׁלֵּם שְׂכָר לְרָשָׁעִים, שְׁנֶאֱמַר: "תִּתְּנוּ שְׂכָר לְאֹבֵד וְגוֹ'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
עירובין סה, א.

8 אהבתי אתכם אמר ה'

"אהבתיך, אמר הוי". הפסוק מבטא את האהבה הגדולה שממנה, כפי שאומר אדמו"ר הזקן, נמשכים כל הגדרים והחומרות של דברי חכמים.

Malachi 1:2 מלאכי א:ב'

אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאַמְרָתֶם בְּמֶה אֶהְבֵּתֵנוּ הֲלוֹא־אֵךְ עָשׂוּ לְיַעֲקֹב נְאֻמֵּי ה' וְאָהֵב אֶת־יַעֲקֹב:

I have loved you, saith the L-RD. Yet ye say: 'Wherein hast Thou loved us?' Was not Esau Jacob's brother? Saith the L-RD; Yet I loved Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
מלאכי א, ב.

9 כי אהבך ה' אלקיך

"ולא אבה הוי אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפוך הוי אלקיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך הוי אלקיך". הפסוק הוא נושא המאמר המצוטט בסוגריים.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בָּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהֵבֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 בד"ה לא אבה

הביאור שם על "לא אבה ה' אלקיך" עוסק באהבה המסותרת שבלבו של כל יהודי, שנרמזת בקוצו של יו"ד ושורשה בכתר; היא נעלית עד כדי כך שהיא קיימת גם במי שאינו יכול להשיג הרבה בשכלו.

הערת קה"ת
לקמן תצא לט, א.

11 חן ושכל

"ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם". המשל משתמש במילות הפסוק: אב אוהב רוצה שכנו ימצא חן ושכל טוב.

Proverbs 3:4 משלי ג:ד'

וּמִצָּא־חֵן וְשִׁכְל־טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

So shalt thou find grace and good favour In the sight of G-d and man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ע"פ שחורה אני

שם "שחורה" הן ההלכות ודקדוקי סופרים שבמצוות לא תעשה, "שחורה כעורב". רוב גדרי הסופרים הם במצוות לא תעשה, המגיעות לדרגה באלוקות שהנשמה יכולה לאחוזה רק בדרך של שליחה. ההפניה שבסוגריים כאן היא לעניין הגדרים השומרים עלינו נקיים לפני ה'.

Song of Songs 7:1 שיר השירים ז:א'

שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוֹלֵמִית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנִחַזְּהֶֽכָּךְ מִהַ־תִּחַזְּוּ בַשּׁוֹלֵמִית מִכְחַלַּת הַמַּחְנִיִּים:

Return, return, O Shulammitte; Return, return, that we may look upon thee. What will ye see in the Shulammitte? As it were a dance of two companies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ז, א.

13

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים". פסוק זה פותח מאמר בלקוטי תורה, שאליו מפנה אדמו"ר הזקן פעמיים בפסקה זו.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה'

שְׁחֹרָה אָנִי וְנְאוּוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֹהֲלֵי קֶדֶר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 ואוהבו שחרו מוסר

מדרש שמות רבה פותח במשלי י"ג, כ"ד ומלמד שמי שנמנע מלהטיל משמעת על בנו מוליך אותו לסוף רע. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לבאר שהקפדה היא ביטוי של אהבה.

Shemot Rabbah 1:1 שמות רבה א:א'

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו - הדא הוא דכתיב (משלי יג, כד): חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר. בנוהג שבעולם, אדם שאומר לו חברו: פלוני הכה לבנך, יורד עמו עד לחייו. ומה תלמוד לומר: חושך שבטו שונא בנו?! ללמדך, שכל המונע בנו מן המרדות, סוף בא לתרבות רעה ושונאהו. שכן מצינו בישמעאל, שהיו לו געגועים על אברהם אביו ולא רדהו ויצא לתרבות רעה ושנאהו, והוציאו מביתו ריקם. מה עשה ישמעאל כשהיה בן חמש עשרה שנה? התחיל להביא צלם מן השוק והיה מצחק בו ...

These are the names of the children of Israel who came to "Egypt with Jacob; each came with his household" (Exodus 1:1). That is what is written: "He who spares his rod hates his son, and he who loves him seeks for him admonition" (Proverbs 13:24). The way of the world is that a person whom another tells him: 'So-and-so struck your son,' he would harass him. What is the meaning when the verse states: "He who spares his rod hates his son"? It is to teach you that ... anyone

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

15 ואוהבו שחרו מוסר

"חושך שבטו שונא בנו, ואוהבו שחרו מוסר". הטלת משמעת היא סימן לאהבה, כמו דקדוקו של ה' עם ישראל בפרטי הדינים של סופרים.

Proverbs 13:24 משלי י"ג:כ"ד

חֹשֶׁךְ שִׁבְטוֹ שׁוֹנֵא בְנוֹ וְאוֹהֲבוֹ שִׁחְרוּ מוֹסֵר:

He that spareth his rod hateth his son; But he that loveth him chasteneth him betimes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16

בזמן שבהמ"ק הי' קיים הי' סגן בדאורייתא

ההערה אומרת שהאמירה שלפיה בזמן שבית המקדש עמד הספיקה ההלכה מן התורה מתבארת שם; היא אינה מפרטת כיצד.

הערת קה"ת

נתבאר בלקו"ש כ-ע' 283 ובהערה 48.

17 באהבה עזה ברשפי אש

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש". אדמו"ר הזקן משתמש בלשון

לא אשא פניי באמצעות הפסוק "ואכלת ושבעת וברכת" ובניצוצות הטוב
הטמונים במאכל.

הערת קה"ת
לעיל פ' נשא כז, ג.

22 כה תברכו את בניי

"כה תברכו את בני ישראל". אלה מילות הפתיחה של ברכת הכהנים,
שעליה מבוסס המאמר בלקוטי תורה, נשא, המובא כאן.

Numbers 6:23 במדבר ו:כ"ג

דבר אל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:
Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye'
shall bless the children of Israel; ye shall say unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 מדקדקים על עצמן עד כזית

המלאכים המשרתים שאלו כיצד יכול ה' לשאת פנים לישראל, בשעה
שתורתו אומרת שאינו נושא פנים. הוא השיב: "וכי לא אשא פנים
לישראל? אני כתבתי להם: 'ואכלת ושבעת וברכת', והם מדקדקים על
עצמם עד כזית ועד כביצה". ישראל הולכים מעבר למה שהדין מחייב, והי
משיב להם בנשיאת פנים שמעבר לדין.

Berakhot 20b:15 ברכות כ"ב:ט"ו

דרש רב עזריא, זמנין אָמַר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אָמַר לה משמיה
דרבי אסי: אָמַר מלְאַכֵי הַשָּׁרֵת לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל
עוֹלָם, כְּתוּב בְּתוֹרָתְךָ "אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׁא פָנִים וְלֹא יִקַּח שָׁחַד", וְהֵלֵא אֹתָהּ
נוֹשֵׂא פָנִים לְיִשְׂרָאֵל, דְּכֵתִיב: "יֵשֵׁא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ"? אָמַר לָהֶם: וְכִי לֹא
אֲשֵׁא פָנִים לְיִשְׂרָאֵל, שְׂכַתְבִּיתִי לָהֶם בְּתוֹרָה "וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת
ה' אֱלֹהֶיךָ", וְהֵם מְדַקְדְּקִים [עַל] עַצְמָם עַד כְּזֵית וְעַד כְּבִיצָה.

Rab 'Awira expounded (sometimes he said it in the name of
R. Ammi and sometimes in the name of R. Assi) : The minis-
tering angels spake before the Holy One, blessed be He,
"L-rd of the universe ! It is written of Thee in Thy Torah,
'Who regardeth not persons nor taketh reward' (Deut. x. 17);
but dost Thou not regard the person of Israel, for it is writ-
ten, 'The L-rd lift up His countenance upon thee' (Num. vi.
... 26)?" He replied to them, "And should I not regard the

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת
ברכות כ, ב.

24 וה' יגיד חשכי

"כי אתה תאיר נרי הוי", והוי יגיה חשכיי". פסוק זה מופיע בראש המאמר
בתורה אור שאליו מתייחסים כאן, העוסק באור שמלמעלה מסדר
ההשתלשלות.

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כִּי־אַתָּה יְיָיִי Havayah וְיָגִיה חֲשָׁכִי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten
my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ש"ב כב, כט.

25 הערת קה"ת מפנה Psalms 18:29 למילים האלה.

Psalms 18:29 תהילים י"ח:כ"ט

כִּי־אַתָּה תֵּאִיר נְרִי ה' אֱלֹהֵי יָגִיה חֲשָׁכִי:

הפסוק כדי לתאר את אהבת ה' הלוהטת שהייתה לדורות הראשונים.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שִׁימֵנִי כַּחֲתָם עַל־לִבִּי כַּחֲתָם עַל־רֹעֶךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה
כְּשֹׁאֵל קִנְאָה רֶשֶׁפִּיָּה רֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֶהֲבִתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 ומילי דאבות עין טובה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
פ"ב מ"י.

19 רבן יוחנן בן זכאי שאל את תלמידיו מהי הדרך הישרה שראוי לאדם
להידבק בה: רבי אליעזר אמר "עין טובה", רבי יהושע אמר "חבר טוב",
ורבי אלעזר אמר "לב טוב". אדמו"ר הזקן מביא דעות אלה כביטוי לצד של
"עשה טוב" בדברי חכמים.

Pirkei Avot 2:9 משנה אבות ב:ט

אָמַר לָהֶם, צֵאוּ וְרֹאוּ אִיזוּהִי דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּדְבַק בָּהּ הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אָמַר, עֵין טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֵבֶר טוֹב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, שֶׁכֶן טוֹב.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָרוּאָה אֶת הַנוֹלָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, לֵב טוֹב. אָמַר
לָהֶם, רֹאֵה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְוֶה מְדַבְּרִיכֶם, שֶׁבִּכְלָל דְּבָרָיו
דְּבָרֵיכֶם. אָמַר לָהֶם צֵאוּ וְרֹאוּ אִיזוּהִי דֶּרֶךְ רַעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, עֵין רַעָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֵבֶר רָע. רַבִּי יוֹסֵי
אָמַר, שֶׁכֶן רָע. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַלֹּה ...

He [Rabban Yohanan] said unto them: go forth and observe
which is the right way to which a man should cleave? Rabbi
Eliezer said, a good eye; Rabbi Joshua said, a good compan-
ion; Rabbi Yose said, a good neighbor; Rabbi Shimon said,
foresight. Rabbi Elazar said, a good heart. He [Rabban
Yohanan] said to them: I prefer the words of Elazar ben
Arach, for in his words your words are included. He [Rabban
Yohanan] said unto them: go forth and observe which is the
... evil way which a man should

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

20 רעת רעהו אל יחשוב בלבו

"ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם". הפסוק מובא בין ההוראות
המוסריות השייכות ל"עשה טוב".

Zechariah 8:17 זכריה ח:י"ז

וְאִישׁ אֶת־רַעַת רַעְהוּ אֲלִיתְחַשְׁבוּ בְּלִבְבְּכֶם וּשְׂבַעַת שֶׁקֶר אֲלִיתִּאָהֲבוּ כִּי
אֶת־כָּל־אֱלֹהָ אֲשֶׁר שָׁנֵאתִי נֶאֱמַר־הִי

and let none of you devise evil in your hearts against his
neighbour; and love no false oath; for all these are things
'that I hate, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
זכריה ח, יז.

21 בדיה כה תברכו

שם, לאחר שהסביר שמידותיהן המדויקות של המצוות (אורך הציצית
והתפילין המרובעות) נובעות מגבורה ומצמצום, עוסק אדמו"ר הזקן ב"איר

For Thou dost light my lamp; the L-RD my G-d doth lighten
my darkness.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 ישא ה' פניו אליך

”ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום”. אדמו”ר הזקן מכנה זאת אהבה גדולה שלמעלה מהשתלשלות, הנמשכת בעקבות דיוקם של ישראל עם עצמם.

Numbers 6:26 במדבר ו':כ"ו

ישא Havayah פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee
peace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כו.

27 כפי פינחס דרלי"ח ע"ב

שם ”אברתו” הן המצוות — רמ”ח המצוות שהן איברין דמלכא, שבאמצעותן
ה' מעלה את ישראל — עם אותה הפניה לרעיא מהימנא על פינחס, 238b.
ביאור נוסף מפרש את ”ישא” על תשובה.

הערת קה"ת

ראה לעיל פי' שלח לט, ב.

28 ישאחו על אברתו

הרעיא מהימנא על פינחס דורש את הפסוק ”יקחהו ישאחו על אברתו”,
ומסביר ש”אברתו” היא איבר של האדם שבאמצעותו מקיימים מצווה,
ו”ישאחו” הוא כמו ”ישא” ה' פניו אליך”. אדמו”ר הזקן מצטט זאת ביחס
לנשיאה שלמעלה מרמ”ח המצוות.

Zohar, Pinchas 78:481-79:489 ספר הזהר, פנחס ע”ח:תפ”א-
ע”ט:תפ”ט

29 ישאחו על אברתו

”כנָשֶׁר יַעִיר קֶנֶן, עַל גּוֹזְלֵיו יִרְחַף יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אֲבָרָתוֹ”.
הפסוק מתאר את ה' נושא את ישראל; הרעיא מהימנא דורש אותו.

Deuteronomy 32:11 דברים ל"ב:י"א

כְּנָשֶׁר יַעִיר קֶנֶן עַל־גּוֹזְלָיו יִרְחַף יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל־אֲבָרָתוֹ:

As an eagle that stirreth up her nest, Hovereth over her
young, Spreadeth abroad her wings, taketh them, Beareth
—them on her pinions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 רמ”ח פיקודין דאינון רמ”ח אברין דמלכא

המראה מקום של קה”ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ת”ז תל”.

31 רמ”ח פיקודין דאינון רמ”ח אברין דמלכא

בתיקון ל' נאמר שרמ”ח המצוות הן מצוות הוי' שבכל איבר ואיבר של
המלך. אדמו”ר הזקן משתמש בדימוי זה כדי לומר ש”ישאחו על אברתו”
מגיע למעלה ממה שמצוות אלו ממשכות.

Tikkunei Zohar 74a:8 תקוני הזהר ע”ד א:ח'

ועוד מצווה דא עמוֹדא דאִמְצָעִיתא, דאיהו מצווה מסִטְרָא דאִבָּא דאיהו
רא”ש, ומסִטְרָא דאִימָא דאיהו אִשׁ”ר, וְהַכִּי צָדִיק מְצוּנָה וְעוֹשֶׂה
מִתְרַוְוִיָּהּ, וּבְגִין דָּא אִתְמַר עַל תְּרַוְוִיָּהּ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ, אִמָּא קִדְּשָׁנוּ וְאִבָּא
צִוְנוּ, עַל מָאן עַל שְׂכִינְתָּא תַתָּא, דאיהו פִּטְרָא כָּל רַחֵם, פְּתִיחוּ דְרָחֵם,

דאיהו רמ”ח פיקודין, איהי מצות יהו”ה כָּל אִבָּר וְאִבָּר דְּמִלְכָּא, איהי
מצווה, ועוד אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ מִסִּטְרָא דִּאִבָּא
Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

32

תלמידיהם של כמה חכמים שאלו אותם: ”במה הארכת ימים?” וכל אחד
השיב במעשים שנהג בהם; רבי זכאי, למשל, לא ביטל קידוש היום מעולם.
אדמו”ר הזקן מצטט זאת כדוגמה לדקדוק של אדם עם עצמו.

Megillah 27b:19 מגילה כ”ז ב:י”ט

שָׁאָלוּ תַלְמִידָיו אֶת רַבִּי זְכַאי: בְּמָה הָאָרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מִיָּמִי לֹא
הִשְׁתַּנַּנְתִּי מִיָּמַי בְּתוֹךְ אַרְבַּע אֲמוּת שֶׁל תַּפְלָה, וְלֹא כְּנִיתִי שֵׁם לְחֵבְרִי, וְלֹא
בִּישְׁלָתִי קִידוּשׁ הַיּוֹם. אִמָּא זְקִינָה הָיְתָה לִי, פַּעַם אַחַת מְכָרָה כֶּפֶה
שֶׁבְּרָאשָׁה וְהִבִּיאָה לִי קִידוּשׁ הַיּוֹם.

Zakai was asked by his disciples: How have you lived so
long? He said to them: I never urinated within four cubits of
a place where prayers have been said, and I never called a
friend by his nickname, nor have I omitted performing
Kiddush [the sanctification of the day.] I had a grandmother
who once sold her head covering so as to bring me [wine
for] Kiddush.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

33 כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו

סומכוס אומר שמי שמאריך באמירת ”אחד” שבקריאת שמע, מאריכין לו
את ימיו ושנותיו. אדמו”ר הזקן מפנה להסבר שניתן לכך במקום אחר.

Berakhot 13b:14-15 ברכות י”ג ב:י”ד-ט”ו

תַּנְיָא סוּמְכוּס אָמַר: כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּ”אֶחָד”, מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וְשָׁנָתָיו.
אָמַר רַב אֲחָא פַּר עֲקֵב: וּבְדָלִית. אָמַר רַב אֲשִׁי: וּבְכַלֵּד שְׁלֵא יִחְטוּף
בְּחִית. רַבִּי יִרְמְיָה הָהוּא יְתִיב קָמִיָּה דְּרַבִּי [חִיָּיא בַּר אֲבָא], חֲזִיִּיה דְּהָהוּ
מַאֲרִיךְ טוֹבָא, אָמַר לָקָה: כִּינּוּ דְאִמְלִיכְתִּיָּה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְלֹאֲרַבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם — תּוֹ לָא צְרִיכָת.

There is a teaching : Symmachus says : Whoever prolongs
the pronunciation of the word ehad "one," his days and
years are prolonged for him. Rab Aha b. Jacob said :
Especially the letter D. Rab Ashe said: Only he must not slur
over the letter H. R. Jeremiah was sitting in the presence of
R. Hiyya b. Abba, and noticed that he prolonged [the word
ehad] exceedingly. He said to him : So long as thou hast pro-
claimed His Kingship above and below and the four winds of
... heaven

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

34 הניא אביה אותה

”ואם הניא אביה אתה ביום שמעו, כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה
לא יקום... כי הניא אביה אתה”. מכאן מראה אדמו”ר הזקן שהאב הוא
שמפר את הנדר.

Numbers 30:6 במדבר ל':ו

וְאִם־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־
נַפְשָׁהּ לֹא יִקּוּם וְהִ' יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:

But if her father disallow her in the day that he heareth,
none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound
her soul, shall stand; and the L-RD will forgive her, because
her father disallowed her.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 ואין חבוש מתיר עצמו

כאשר רבי יוחנן חלה, רבי חנינא הקים אותו, והגמרא מסבירה מדוע לא יכול היה לרפא את עצמו: "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים". כך גם, אומר אדמו"ר הזקן, את כבלי הנשמה מתירה רק אהבה גדולה.

Berakhot 5b:13-14 ברכות ה' ב: י"ג-י"ד

אמרי: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. רבי אלעזר חלש. על לגביה רבי יוחנן. תזא דהנה קא גני בבית אפל. גלייה לדרעיה ונפל נהורא. תזייה דהנה קא בכי רבי אלעזר. אמר לקה: אמאי קא בכית? אי משום תורה דלא אפשט — שנינו: אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכנין לבו לשמים. ואי משום מזוני — לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות. ואי משום בני — דין גרמא דעשראה ביר.

They answer : A prisoner does not release himself from the dungeon. R. Eleazar was ill and R. Johanan went in to visit him. He saw that he was lying in a dark room, so he bared his arm and a brightness was radiated therefrom. He then noticed that R. Eleazar was weeping. He said to him, "Why weepest thou? Is it because thou hast not applied thyself sufficiently to the study of Torah ? We have learnt that it ... matters not whether one does much or little, so long

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ה, ב. וש"נ.

36 מי אל כמוך

"מי אל כמוך נושא עוון ועובר על פשע..." פסוק זה פותח את המאמר שבו קשרים אלה מכונים "דבקים".

Micah 7:18 מיכה ז': י"ח

מי־אל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרִית נִחַלְתּוֹ לֹא־יִחַזְּקֶךָ לְעַד אֲפֹ כִּי־תַחֲפֹץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth . in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 בזמנא דנטלא מבי אבא ולא בזמנא דנטלי מבי אימא

רבי שמעון לימד שייחוד כנסת ישראל עם המלך הקדוש הוא "בשעה שהיא נוטלת מבית אבא, ולא בשעה שהיא נוטלת מבית אימא", ויום הכיפורים מוכיח זאת. אדמו"ר הזקן נעזר בכך כדי להסביר מדוע דווקא האב, חכמה, מפר את הנדר.

Zohar, Emor 38:202-40:226 ספר הזוהר, אמור ל"ח: ר"ב-מ: רכ"ו

This is the purpose which these blasts should serve, being accompanied by repentance before G-d. Thus when Israel produce the blasts of the shofar with proper devotion, the supernal Shofar returns and crowns Jacob so that all is properly arranged. Another throne is set up and joy is universally diffused and G-d has mercy on the world. Happy are Israel who know how to divert their Master from justice to mercy and to be the instruments for establishing all worlds. Corresponding to the three series of blasts three books are

...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

38 נדרים סייג לפרישות

רבי עקיבא אומר: "נדרים סייג לפרישות". אדמו"ר הזקן מזהה את הנדר עם אתכפיא, הכנעה הבאה מבינה.

Pirkei Avot 3:13 משנה אבות ג: י"ג

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערונה. מסרת, סג לתורה. מעשרות, סג לעשר. נדרים, סג לפרישות. סג לחכמה, שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

39 דינין — מתעריין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"ג (י, ב, יא, א). [כ].

40 דינין מתעריין

הזוהר מתאר את בינה כ"נהר" של רחמים, שממנו מתעוררות בכל זאת גבורות; משום כך היא נכתבת באותיות שם הוי' אך מנוקדת כשם אלקים. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי להראות שהפיכת החושך אינה יכולה לבוא מבינה.

Zohar, Vayikra 23:146-24:159 ספר הזוהר, ויקרא כ"ג:קמ"ו-כ"ד:קנ"ט

41 והחכמה תחיה

"...ותירון דעת החכמה תחיה בעליה". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על חכמה עילאה, מקור הפיכת החושך לאור.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז': י"ב

כי בצל החכמה בצל הפסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 ראה אנכי נותן

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקלה". פסוק זה פותח את המאמר בלקוטי תורה, ראה, שאליו מפנה אדמו"ר הזקן בעניין הביטול שלמעלה מהשנה.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א: כ"ו

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקלה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

43 ואם היו תהיי לאיש

"ואם היו תהיי לאיש, ונדריה עליה..." המקרה הבא בדיני נדרים; אדמו"ר הזקן אומר שגם בחינה זו נמשכת מ"אביה".

Numbers 30:7 במדבר ל': ז

ואם־היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מקטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה:

And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath
;bound her soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ושמע אביה את נדרה

”ואביה שמע את נדרה...” אדמו”ר הזקן דורש את סדר הפסוק — תחילה הנדר ואחר כך האב — כהכנעה ואחריה הפיכה.

Numbers 30:5 במדבר ל':ה'

וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָה אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:

and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith .she hath bound her soul shall stand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 בחינת אביה

רבי משה קורדובירו מביא מסורת מרבו, רבי יוסף קארו, שכתר, חכמה ובינה יצאו כאור אחד, ושמלכות יצאה מכתר כשם שאברהם (חסד) יצא מחכמה, כאילו שניהם באו ממקום אחד; לכן אברהם יכול היה לומר עליה: ”היא בת אבי אך לא בת אמי”. הוא כותב גם שהדינים מתעוררים מבינה. כאן מפנה אדמו”ר הזקן למקור זה להרחבה בענין ”אביה”.

Pardes Rimmonim 5:3 פרדס רמונים ה':ג'

46 וידבר משה אל ראשי המטות כו' לאמר זה הדבר

”וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר: זה הדבר אשר צוה הוי”’. פתיחת פרשת הנדרים, שאדמו”ר הזקן דורש כהתרת נדרים מדרגתו של משה ומאהבה רבה.

Numbers 30:2 במדבר ל':ב'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath .commanded

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daf Shevui (CC0); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/4/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק